

“La burgesia valenciana de 1909 s’averkonyiria dels seus besnéts”

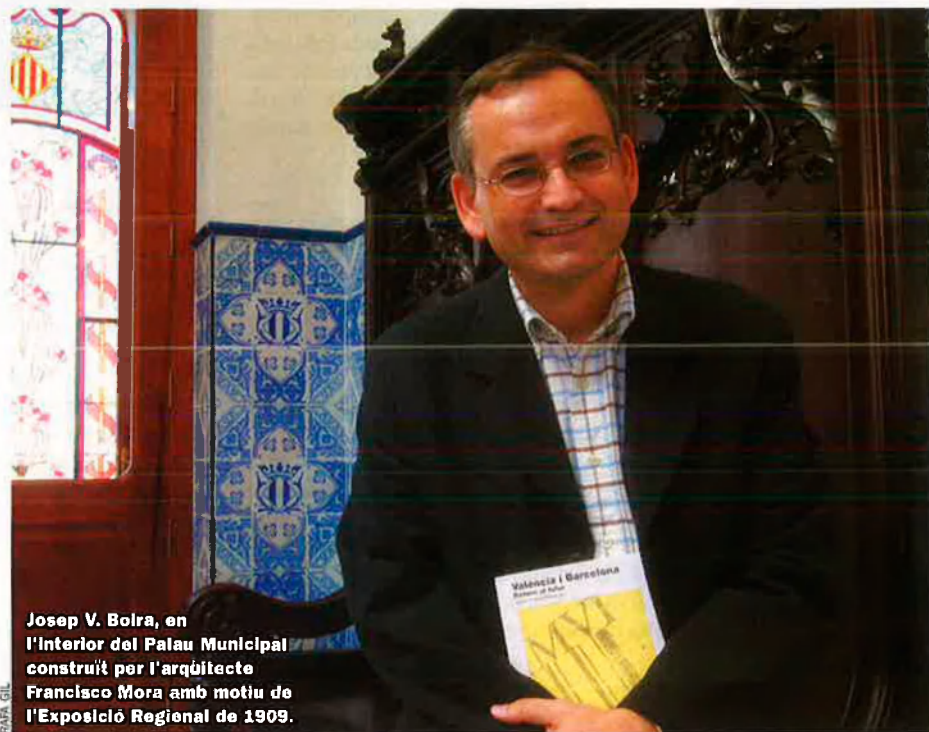
L’Exposició Regional de 1909 celebrada a València va ser una “manifestació de coentor i provincialisme delirant”, va deixar escrit Joan Fuster en *Nosaltres els valencians*. A partir d’aquelles paraules va començar a escriure’s una llegenda negra al voltant d’un esdeveniment que, a principi de segle, es plantejava com l’ocasió de mostrar “el bo i millor” de cada societat. Ara, el professor de la Universitat de València Josep V. Boira (Canyamelar, València, 1963) ha escrit *València i Barcelona. Retorn al futur* (Editorial 3i4), un acurat estudi on contrarestrera moltes de les crítiques a l’Exposició i ens la presenta com l’inici de les relacions econòmiques modernes, industrials i capitalistes entre País Valencià i Catalunya.

— Què empentà Josep V. Boira a estudiar l’Exposició de 1909?

— En primer lloc, una qüestió de justícia històrica amb els fets. En veure que algunes de les interpretacions i els judicis no casaven amb la realitat, em vaig adonar que calia reestudiar la realitat i veure si alguna de les interpretacions no s’adequava a la realitat. En segon lloc, la intenció era rellegir el passat per veure si alguna cosa era aprofitable per al futur. Amb el títol *València-Barcelona. Retorn al futur*, es pretén fer veure que hi ha hagut episodis històrics que podrien ser aprofitats per refundar les relacions entre València i Barcelona a partir del vincle que va existir en l’Exposició de 1909.

— El llibre és un catàleg detallat de les bones relacions entre catalans i valencians manifestades durant la cita, des de la presència de l’alcalde de Barcelona, fins a les motlures de les finestres, passant pels cors o el fet que el principal hotel el fera una empresa catalana. Arriba a parlar d’una exposició catalanòfila.

— Jo distingiria entre una exposició catalanista i una exposició catalanòfila.

Josep V. Boira, en l'interior del Palau Municipal construït per l'arquitecte Francisco Mora amb motiu de l'Exposició Regional de 1909.

El professor Josep V. Boira acaba de publicar “València-Barcelona. Retorn al futur”, on proposa una relectura de l’Exposició Regional de 1909 de València, una trobada que considera l’inici de les relacions econòmiques entre catalans i valencians.

En aquest cas, la societat valenciana i l’Exposició no van ser catalanistes, sinó que van ser catalanòfiles. Això és un matís que cal distingir. La presència catalana va ser molt nodrida i selecta en tots els camps, amb la presència dels Cors Clavé, Codorniu, Espasa Calpe, Foment del Treball o les grans empreses de Sabadell, Mataró, ...

— Aquesta catalanofilia arriba fins el punt inaudit que a l’ajuntament de València sonà el “Cant de la Senyera”.

— L’Exposició de 1909 va ser un element polièdric; va tenir de tot, des de mostres d’espanyolisme militar i militant foribund, fins a aquests elements com la interpretació del “Cant de la Senyera” a l’ajuntament de València amb els vítols de la gent present. Cal recordar que l’Exposició acabà amb un “¡Viva Barcelona! ¡Viva València!”.

— A què és deguda l’enorme presència d’expositors catalans, però també balears?

— L’Exposició pot considerar-se l’ini-

ci de les relacions capitalistes modernes entre Catalunya i València. No solament va ser un element cultural, sinó que va ser una mena d'eix mediterrani *avant la lettre*, l'inici de les relacions econòmiques entre Catalunya i València. L'Exposició va ser el bressol de l'eix mediterrani.

—**En el llibre parla de la inspiració en els catalans que cercava la burgesia valenciana...**

—L'Exposició Regional no es pot entendre sense el substrat regionalista que existia tant en la societat catalana com en la valenciana. Jo no he cregut mai en processos tan separats entre la societat valenciana i la catalana. Hi havia un substrat comú, una manera d'entendre Espanya no centralista ni unitarista, si no descentralitzada i regionalista.

—**I què va passar per que aquest substrat comú no fructificara al País Valencià i sí que ho fera a Catalunya amb la Lliga Regionalista i Cambó?**

—Jo no sóc historiador, però crec que al País Valencià sí que fructifica en la generació d'Ignasi Villalonga [fundador del Banc de València], que va ser continuadora de l'Exposició de 1909. Hi ha un fil conductor entre Teodor Llorente i Ignasi Villalonga. Per tant no fructifica políticament, però sí que inspira la generació posterior.

—**Vostè demostra en el llibre que l'element agrari ("apoteosi agrarista i exportadora", han escrit alguns referint-se a l'episodi) no tenia la preponderància que habitualment li atorga el discurs sobre la història de l'economia valenciana.**

—A banda de les xifres, jo posaria un exemple més simbòlic: el lloc central de l'Exposició l'ocupava el Palau de la Indústria, l'actual Tabacalera. Això dona una idea de quina era la idea de Tomàs Trènor [impulsor de la trobada i després Marqués del Túria] sobre l'Exposició. No podem oblidar que Trènor, abans de ser president de l'Ateneu Mercantil, havia estat a Alemanya estudiant la fabricació de fusells. Coneixia la indústria, la manufactura,... No es pot dir que fóra un agrarista. I això es reflecteix en l'Exposició Regional.

—**I aquesta actitud es pot estendre a la resta de la burgesia valenciana o ell va ser un visionari?**

—El problema és que no sabem què va ser Trènor, no tenim una biografia,

ni tampoc la tenim de les persones de la seua generació. Aquest és un dèficit fonamental d'aquest país. A diferència d'altres països, com Catalunya, per exemple, que sí que té una vocació per la biografia, en aquest país encara hi ha moltes biografies per escriure.

—**Se l'ha menystinguda, la burgesia de principi del segle XX?**

—Crec que sí, sobretot a partir de les reflexions de Joan Fuster sobre un país sense política. Aquell període s'ha passat molt ràpidament, segurament, seguint les indicacions de Joan Fuster als anys seixanta, que deia que ací no hi havia hagut burgesia ni classe dirigent i política. Fuster, en certa mesura, va menysprear l'Exposició i la política de Villalonga dels anys trenta, i a partir d'ací, els historiadors, la universitat i el

"L'Exposició de 1909 fou el primer esdeveniment públic que va reconèixer el País Valencià de manera integral"

món acadèmic han prestat molt poca atenció a aquell període històric.

—**L'Exposició va tenir un altra virtut, al seu parer, com ho és establir, per primera volta, uns límits al que avui coneixem com País Valencià.**

—A mi em van sorprendre dues coses que han passat dissortadament desapercibudes per a la majoria: primera, que és el primer esdeveniment públic que reconeix el País Valencià de manera integral. Aquell intent de vertebrar les tres províncies, la divisió administrativa aleshores vigent, em va sobtar en un moment en què el País Valencià no existia ni políticament ni administrativament. En aquell moment, Trènor va tenir la capacitat de dir que l'Exposició s'havia de limitar a les tres províncies que formaven l'antic Regne de València, tot i els intents d'alguns d'estendre-la a Múrcia i Albacete. El segon element que em va sorprendre fou l'aclaparadora presència de la simbologia valencia-

na. L'escut, les quatre barres... eren pertot arreu en un moment en què no existia el Regne de València ni el País Valencià. Hi hagué un intent en els discursos i en els símbols d'un protopaís valencià, de crear un País Valencià. S'ha passat per damunt d'aquells detalls perquè es mira l'Exposició amb ulls contemporanis, no amb els de 1909.

—**També en el seu llibre proposa una relectura de l'"Himne de l'Exposició", que ha estat molt criticat per l'esquerra i els sectors nacionalistes.**

—És un clar exemple de la manera com s'observa el passat amb els ulls del present. Si analitzes l'"Himne de l'Exposició", que després va esdevenir himne regional, t'adones que no es diferencia tant dels cants regionalistes que es feien a Catalunya. Amb els ulls d'aquell moment em sembla que és un himne regionalista, absolutament modern en aquella època, sobretot en relació amb la societat on es feia. L'himne ha estat molt manipulat perquè no és el mateix "ofrenar glòries a l'Espanya" l'any 1909, quan significa enfortir les regions dins una Espanya regional, que el 1959, amb Franco en el poder.

—**Amb quina burgesia es queda, amb la de 1909 o amb la d'ara?**

—És evident que en alguns aspectes la burgesia de 1909 s'averkonyiria de la burgesia actual. S'averkonyiria d'una manera clara i absoluta, sobretot pel que fa a la relació amb Catalunya. De totes maneres, encara no tot està perdut. Jo encara confie que elements amb cert trellat de la burgesia actual entenguin que hi havia una manera d'actuar diferent a la que hem heretat de la transició.

—**Què han perdut els besnéts respecte dels seus avis?**

—Han perdut una cosa fonamental: seguretat en ells mateixos. La gran diferència entre la burgesia de 1909 i la de 2007 és que aquella burgesia estava segura de si mateixa, de la seua força, de la seua capacitat de dirigir i modificar la societat, de la seua tasca modernitzadora de la societat, i avui és com si la burgesia tinguera més inseguretat i això, en el cas de les relacions amb Barcelona, és el que els impedeix tractar-se de tu a tu.

Violeta Tena